

NIČENIE VZDUŠNÝCH VÝSADKOV NEPRIATEĽA V HĽBKE OPERAČNEJ ZOSTAVY

Pri uskutočňovaní svojich vojenskopolitických plánov velenie ozbrojených síl USA, V. Británie, NSR a ďalších štátov NATO ako i Francúzska, popri zvyšovaní palebnej sily venujú veľkú pozornosť strategickej a taktickej mobilnosti vojsk.

Zavedenie raketových jadrových zbraní zásadne zmenilo pomer medzi palebnými možnosťami a ich pohyblivosťou, ktorý môže byť odstránený iba podstatným zvýšením pohyblivosti vojsk. Vojenský experti USA, V. Británie a Francúzska už v 50. rokoch došli k záveru, že požadované zvýšenie pohyblivosti vojsk nemožno dosiahnuť po zemi, nehovoriac o tom, že mnohé priestory sú pre obrnenú bojovú techniku vôbec nedostupné. Preto zamerali úsilie na využitie možností tretej dimenzie — vzdušnej mobilnosti. Podľa názorov amerických vojenských špecialistov, ak budú pozemné vojská disponovať vzdušnou mobilnosťou, dovoľí im to skrátiť čas na prieskum, rýchlo rozdeliť a znovu sústrediť sily na úder, prísunúť zálohy do ohrozených priestorov, upevniť úspech, blokať jednotky protivníka pri ústupe a pod.

Vychádzajúc z týchto názorov, skúseností z 2. svetovej vojny a lokálnych konfliktov, hlavným nositeľom vzdušnej mobilnosti sa stali už jestvujúce vzdušné výsadežové a novo vznikajúce aeromobilné vojská. Bolo treba riešiť zdokonalenie teórie a praxe použitia vzdušných výsadežov a rozvoj dopravného výsadežového letectva. V súčasnosti majú armády každého štátu NATO vzdušné výsadežové vojsko.

O tom akú dôležitosť prikladá velenie armád NATO ich použitiu svedčí skutočnosť, že na všetkých doterajších cvičeniach a manévroch sa vždy precvičovali spôsoby použitia výsadežov rôznej sily a zloženia. V priebehu lokálnych vojen vzdušné výsadežové vojsko potvrdilo svoj narastajúci význam. Na základe týchto skúseností sa ďalej zdokonaľuje teória a prax ich bojového použitia.

Výsledkom vojenskovedeckého výskumu, experimentov a celého radu cvičení bolo vydanie nového poľného poriadku amerických pozemných síl (v roku 1982), v ktorom sú uvedené súčasné názory amerického velenia na vedenie boja a operácie. V predpise sa hovorí, že zavedenie nových druhov zbraní, predovšetkým vysoko presných, zvýšenie mobilnosti vojsk v dôsledku začlenenia a vybavenia zväzkov a útvarov vojskovým letectvom, rozvoj taktického letectva

a široké použitie taktických, operačných vzdušných výsadkov, aeromobilných síčastí, prináša zmenu charakteru bojovej činnosti pozemných vojsk v budúcej možnej vojne. Z tejto skutočnosti je vyvodený záver o možnosti ničť nielen zväzky a útvary prvého sledu nepriateľa, ale súčasne vykonávať údery aj na druhé sledy a zálohy, to znamená do celej hĺbky operačnej zostavy vojsk. Tieto závery sú rozpracované v tzv. doktríne Air Land Battle — kombinovaný pozemný a vzdušný boj. V predpise sa uvádza, že v súčasných podmienkach akákoľvek operácia, zrazenie pozemných síl, či už útočné alebo obranné bude súčasne pozemné aj vzdušné.

O túto doktrínu pozemného vojska USA prejavilo záujem aj Hlavné velenie NATO, predovšetkým o jej základný článok — hlboký úder. Tak vznikol v r. 1984 tzv. Rogersov plán, ktorého podstatou je od samého počiatku vojny viesť údery na druhé sledy vojsk Varšavskej zmluvy a zabrániť ich prísunu do priestoru bojovej činnosti. Ďalej sa zdôrazňuje, že údery treba vykonať nielen na vojská, ale aj do hĺbky teritória, najmä na letecké základne, objekty PVOŠ, veliteľské stanovišťa, spojovacie uzly, mosty, sklady, teda na tie objekty, od ktorých zničenia môže závisieť úspech operácie. Cieľom týchto úderov je od samého začatia vojny vytvoriť predpoklady pre prenesenie bojovej činnosti na ničenie protivníka. Bez pochopenia princípov a zásad kombinovaného pozemného a vzdušného boja a Rogersovho plánu nie je možné v plnom rozsahu správne pochopiť ani miesto a úlohu výsadkov v súčasných operáciách.

Z týchto záverov sme plne vychádzali aj pri tvorbe zámyslu cvičenia, na základe ktorého chcem v tomto článku **zovšeobecniť hlavné skúsenosti a poznatky** z práce veliteľov a štábov pri organizácii presunov vojsk do operačnej zostavy frontu s ničéním operačného výsadku nepriateľa. Pre precvičenie sme vytvorili nasledujúcu **východiskovú situáciu**.

So zhoršením medzinárodnej vojenskopolitickej situácie pod zámenkou cvičenia ozbrojených síl členských štátov NATO boli na územie NSR prisunuté vojská dvojakej dislokácie, časť síl rýchleho posilnenia a skryte boli vytvorené ďalšie zväzky a útvary. Vojská boli vyvedené do VVP blízko štátnych hraníc s ČSSR a NDR, kde vykonávali taktické cvičenia. Po ich skončení zostali v priestoroch, ktoré zodpovedali priestorom operačného rozvinutia.

Vojská NATO boli uvedené do bojovej pohotovosti vojnového nebezpečenstva a jednotlivými stupňami oficiálneho systému poplachov splnili opatrenia pre prechod svojich krajín na vojnový stav.

Vyhlásením všeobecného poplachu začali údermi letectva, trieštivých rakiet, prieskumných a palebných systémov so súčasným začatím bojovej činnosti pozemného vojska agresiu proti krajinám Varšavskej zmluvy bez použitia jadrových zbraní.

Na smere úderu skupiny armád vysadili do hĺbky 150 km operačne taktický vzdušný výsadok o sile vvb s cieľom zničiť dôležité objekty v priestore vysadenia, ovládnuť výhodný terén, znemožniť prísun operačných záloh „východného“ a vytvoriť podmienky pre splnenie konečnej úlohy prvosledových armádnych zborov.

Na základe vzniknutej situácie boli naše vojská postupne uvádzané do vyšších stupňov bojovej pohotovosti a prvosledové zväzky prešli do obrany na prikrýtie štátnej hranice. Po začatí agresie odrážali útok nepriateľa. Zmobilizované zväzky vykonali bojové stmelenie, podľa vopred spracovanej dokumentácie za-

čali presun do operačnej zostavy a spolu s orgánmi teritória ničili nepriateľské vzdušné výsadky.

Organizácia presunu s predvídaním boja s nepriateľským výsadbom

Poznatky z práce cvičiaceho štábu potvrdili, že presunom vojsk z miest stálej dislokácie do operačnej zostavy frontu, aj keď prebiehajú v hĺbke vlastného teritória, treba venovať veľkú pozornosť. Značné vzdialenosti jednotlivých posádok, ako aj nerovnomerné rozmiestnenie útvarov divízií mali vysoké nároky na usporiadanie takej pochodovej zostavy, ktorá by bez väčších zmien umožňovala rýchle začatie organizovaného boja s nepriateľskými výsadbami.

Predovšetkým bolo treba na jednotlivých osách vytvoriť silné **pochodové zaistenie**, a to minimálne v hodnote vševojskového práporu posilneného tankovou alebo motostreleckou jednotkou, delostrelectvom a ženijnou jednotkou. Na pochodové osi rovnomerne rozdeliť vševojskové útvary, delostrelectvo a prostriedky PVO, tak aby boli jednotlivé prúdy približne rovnako dlhé, zabezpečovali rýchle rozvinutie do bojovej zostavy a palebné zabezpečenie boja pri stretnutí s nepriateľským vzdušným výsadbom na každej pochodovej ose.

Osobitné požiadavky má **materiálne a zdravotnícke zabezpečenie**. Pri klasickom presune na veľké vzdialenosti sa do zabezpečovacích sledov okrem zaistovacích jednotiek začleňujú aj súpravy hromadného dopĺňovania a prostriedky zabezpečenia stravou, aby mohli byť vojská doplnené pred zaujatím nového priestoru sústredenia. Tylo bolo členené na pochodové osi tak, aby boli zásoby decentralizované a aby zabezpečovalo vojská na všetkých pochodových osách. Ak sa ale predpokladá, že divízia bude mať za úlohu ničiť silné výsadkové útvary, je výhodné zabezpečiť materiálnu a zdravotnícku autonómnosť vševojskových práporov. To znamená zásoby predsunúť do práporov a rôt a v práporoch a plukoch rozšíriť poskytovanie zdravotníckej pomoci na úkor divízneho obväziska.

Veľkú pozornosť treba venovať organizácii **velenia a spojenia** za presunu. Na velenie a spojenie bude mať zvýšené požiadavky už fakt, že vojská za presunu na veľkú vzdialenosť budú na pochodových osách roztiahnuté do značnej hĺbky a činnosť od ich vyvážania a zavedenia do nových priestorov bude riadená minimálne z troch miest velenia. Situácia môže byť komplikovaná aj tým, že úlohy na ničenie nepriateľského vzdušného výsadku bude niekedy treba vydať vojskám v priebehu ich presunu, čo bude klásť vysoké nároky tak na orgány velenia, ako i na samotné spojovacie prostriedky.

Skúsenosti z VŠC potvrdzujú, že je potrebné, aby bolo s dostatočným predstihom do nového priestoru sústredenia vyslané PVS spolu s rekognoskačnou skupinou, ktoré bude riešiť jednak otázky vyhľadania vhodných priestorov pre rozmiestnenie vojsk, ale predovšetkým riadiť zavádzanie vojsk od poslednej regulačnej čiary do stanoveného priestoru. Zároveň môže získať prvé údaje o činnosti nepriateľského vzdušného výsadku a informovať veliteľa a štáb divízie o situácii. Na ochranu tohto miesta velenia a regulačnej skupiny treba preto vyčleniť motostreleckú jednotku, ktorá by zabezpečovala ich presun a činnosť pred možným napadnutím.

Vyvážanie vojsk na pochodové osi je účelné riadiť operačnou skupinou štábu divízie, z pôvodného VS divízie s potrebnými spojovacími prostriedkami.

Presun divízie od východiskovej čiaru po poslednú regulačnú čiaru sme riadili z PoVS, ktorému je treba vyčleniť spojovacie prostriedky pre zabezpečenie spojenia v celom pásme presunu.

Veliteľské stanovište zväzku presunovať na čele hlavných síl na jednej z pochodových osí tak, aby bolo zabezpečené nepretržité spojenie s tým miestom velenia, ktoré riadi presun v danom úseku.

Všetkými miestami velenia a vytvorenými operačnými skupinami treba udržiavať súčinnosťné spojenie s miestnymi teritoriálnymi orgánmi, ako sú poriadková a regulačná služba, miestne vojenské správy, oddelenia Zboru národnej bezpečnosti, útvary LM a CO, s cieľom včas získať prehľad o čase, priestore a sile vysadeného nepriateľského vzdušného výsadku. Tým vytvorí podmienky pre prijatie účinných opatrení na organizované začatie boja.

Organizácia boja s nepriateľským vzdušným výsadkom

Na základe doterajších poznatkov začínajú ničenie výsadbok vysadených v opere račnej hĺbke tie sily, ktoré sú k výsadku najbližšie a sú pre ten účel vyčlenené. Do boja podľa okolností môžu byť v prípade nevyhnutnosti na rozkaz priameho nadriadeného nasadené aj ďalšie jednotky. Samostatné ničenie prichádza do úvahy len vtedy, ak bol výsadok vysadený do ich priestoru zmobilizovania, sústredenia alebo činnosti.

Preto riadiaci zamestnania na precvičovanie otázok ničenia vzdušných výsadbok nepriateľa vytvoril túto situáciu.

Operačne taktický vzdušný výsadok bol o síle vvb vysadený do priestoru, ktorý sa z časti prekrýval s priestorom denného odpočinku cvičiacej divízie v čase, keď divízia bola na presune z miest stálej dislokácie a bola od neho vzdialená 80 km. Vzdušný výsadok bol vysadený kombinovaným spôsobom s cieľom zničiť sklady jadrovej munície, PHM, vyradiť z činnosti produktovod, narušiť systém spojenia a ničenie objektov železničnej a komunikačnej siete narušiť prístup operačných záloh. Udržaním dôležitého priestoru vytvorí výhodné podmienky pre splnenie cieľov útočnej operácie armádnych zborov.

Ako prvé začali boj s výsadkom jednotky Ministerstva vnútra a Ľudových milícií, ktoré bránili dôležité objekty a prehradili možné smery postupu výsadku.

Rozkaz pre obkľúčenie a zničenie výsadku nepriateľa dostal veliteľ a štáb cez PoVS divízie v skorých ranných hodinách.

Organizáciu boja s nepriateľským výsadkom cvičiaci veliteľ a štáb divízie uskutočňoval v **dvoch obdobiach**:

V prípravnom období, ktoré zahrnovalo:

- získanie údajov o činnosti nepriateľského výsadku od orgánov teritória a nadriadeného veliteľstva,
- organizáciu pozorovania a prieskumu nepriateľského výsadku vlastnými silami a prostriedkami,
- prípravu vyčlenených síl a jednotiek na predpokladanú bojovú činnosť,
- prácu veliteľa a štábu na plánovaní bojovej činnosti a prípravu rozhodnutia pri ničení výsadku,
- organizáciu politického, materiálneho, technického a zdravotníckeho zabezpečenia,

— presun útvarov a jednotiek do priestorov bojovej činnosti a zaujatie bojovej zostavy.

V období **vedenia bojovej činnosti** na zničenie výsadku, ktoré zahrnovalo:

- uzavretie priestoru vysadenia výsadku,
- upresnenie úloh v teréne,
- vlastné ničenie výsadku.

Toto obdobie činnosti v podstate je takmer totožné s ničením nepriateľa, ktorý je v obklúčení.

Čas na riešenie otázok prípravného obdobia bude rôzny a bude závisieť od faktorov ako sú:

- doba potrebná na získanie informácií o situácii nepriateľského výsadku a charaktere jeho činnosti,
- veľkosť plochy, na ktorej výsadok vedie boj,
- vzdialenosť vojsk od priestoru bojovej činnosti výsadku,
- činnosť vlastných vojsk (presun, sústredenie v priestore),
- komunikačná sieť na prístupoch k priestoru vysadenia výsadku,
- denná a ročná doba, atď.

Dovedna čas na splnenie úloh tohto obdobia by však nemal **presiahnuť 6 až 10 hodín**, aby bolo možné zničiť výsadok skôr, než splní svoju hlavnú úlohu a nerozšíri priestor svojej činnosti na väčšiu plochu.

Čas potrebný na vedenie boja na zničenie výsadku bude predovšetkým závislý od jeho sily, spôsobu vedenia bojovej činnosti a možnosti vlastných síl a prostriedkov pre jeho blokovanie a ničenie ako i charakteru terénu. Môže trvať **24 aj viac hodín**.

Organizácia boja s nepriateľským vzdušným výsadkom v čase, keď je vševojskový zväzok rozmiestnený na pochodových osiach a vykonáva presun, kladie veľké nároky na prácu veliteľov a štábov.

Ak sa bude jednať o slabšie výsadky na malých priestoroch, možno ich ničiť hneď po vysadení postupným zasadzovaním tých síl a prostriedkov, ktoré postupne k výsadku prichádzajú. Je najpravdepodobnejšie, že úspech bude mať aj menšia jednotka, aktívne útočiaca na nepriateľa, ktorý je po vysadení v nevýhode, ako úder väčších síl, ktoré by sa na boj pripravovali dlhšiu dobu.

V prípade, že pôjde o silné nepriateľské výsadky a o ich činnosti nebude dostatok informácií a správ, treba presunujúce sa útvary zastaviť, stanoviť úlohy pre sústredenie vojsk s prihliadnutím na vytvorenie bojovej zostavy, začať plánovanie a prípravu jednotiek na vedenie boja. Jednotkám, ktoré sú v pochodovom zaistení treba stanoviť úlohy pre prehradenie možných smerov činnosti výsadku, prípadne nimi posilniť tie jednotky, ktoré boj s výsadkom už začali.

Vedenie boja s nepriateľskými výsadbami

Aby bola ochrana a obrana proti vzdušným výsadbám nepriateľa účinná, mala by svojimi opatreniami zahrňovať všetky fázy bojovej činnosti, ako napr. ničenie:

- výsadkov a prepravných prostriedkov v priestore sústredenia a v priestoroch nakladania,
- lietadiel a vrtuľníkov počas letu výsadku a při ich vysadzovaní,
- výsadku v priestore vysadenia a v priestore ich bojovej činnosti.

Vzhľadom na možnosti zmobilizovaných vševojskových zväzkov, charakter ich predurčenia a činnosti, sa tieto zväzky môžu účinne účastniť len na tretej, štvrtej a čiastočne na druhej fáze ničenia vzdušných výsadkov.

Pri VŠC sme vzhľadom na vytvorenú situáciu precvičili **ničenie výsadkov v priestore vysadenia a v priestore ich bojovej činnosti** v súčinnosti s jednotkami LM a Zboru národnej bezpečnosti. Plne sme využili možný charakter boja nepriateľských vzdušných výsadkov, ktorý spočíval v rýchlom sústredení sa po vysadení a prepadoch dôležitých objektov protivníka. Po splnení týchto úloh prešli výsadkové jednotky na vedenie obranného boja, ku ktorému využili výhodný terén (sťažoval zasadenie tankových jednotiek a umožňoval vedenie bojovej činnosti na krátku vzdialenosť). Do obrany prešli naráchlo s cieľom prepadávať jednotky protivníka zo zálohy, ničiť ho z pascí, naviesť ho na rýchlo vybudované výbušné aj nevýbušné zátaras, ničiť ho prekvapivou paľbou a viesť čiastkové protiseče na krátku vzdialenosť.

Pre vedenie obranného boja zaujali jednotky vzdušného výsadku kruhovú obranu systémom oporných bodov čiariť a rôt. Pre zabezpečenie bojovej činnosti vysielali na pravdepodobné smery príchodu protivníka prieskumné hliadky a prepadové skupiny na ničenie jeho miest velenia a tylových jednotiek.

Charakter boja vzdušného výsadku, ako aj priestor jeho činnosti (130 km²) si vyžiadali, aby bola bojová zostava divízie členená do jedného sledu s vytvorením silnej vševojskovej zálohy. Pritom jedna tretina síl a prostriedkov prvého sledu bola vyčlenená na blokovanie možných smerov postupu výsadku a dve tretiny síl na jeho ničenie na dvoch samostatných smeroch. Takto učlenená bojová zostava umožňovala obkľúčenie nepriateľského výsadku v súčinnosti s jednotkami LM, znemožňovala mu spojiť sa s čelne útočiacimi pozemnými silami, zabezpečovala rozdelenie jeho zostavy a ničenie po častiach. Do prvého sledu boli veliteľom divízie vyčlenené tri vševojskové pluky.

Vševojskovú zálohu o sile tankového pluku plánoval použiť na dokončenie zničenia obkľúčeného nepriateľa, alebo na prehradenie ústupových ciest výsadku.

Vysoká mobilnosť, vycvičenosť a predurčenie nepriateľských výsadkov kladie požiadavky aj na osobitné zásady vedenia boja vlastných vojsk. Útok treba viesť menšími silami, hodnotou tankových, motostreleckých práporov a rôt na samostatných smeroch. Snažiť sa zabezpečiť autonómnosť jednotiek pridelením delostreleckých, ženijných, tylových a zdravotníckych jednotiek. Mimoriadnu pozornosť treba venovať prieskumu nepriateľa. Vysielat ho nielen pred jednotky, ale aj na boky s cieľom včas zistiť nástrahy a pasce, ktoré pripravil. Osobitnú pozornosť vyžaduje vzdušný prieskum.

Pri narazení na nepriateľa ho časťou síl ničiť paľbami z miesta, paľbou delostrelectva, nedovoliť mu odpútať sa a hlavnými silami vykonávať údery do boku a tyla brániaceho sa výsadku. Rýchlo a rozhodne postupovať do hĺbky jeho bojovej zostavy, zmocňovať sa ústupových ciest, rozdeľovať ho na menšie časti, ktoré obkľúčiť a postupne ničiť. Na zničenie väčšieho množstva obkľúčených síl a prostriedkov zasadiť vševojskovú zálohu.

Raketové vojsko zväzku použij centralizovane na ničenie predovšetkým miest velenia vzdušného výsadku a tých jeho jednotiek, ktoré sú od hlavných síl zväzku najďalej.

Delostrelectvo zväzku a útvarov decentralizovať, prideliť ho veliteľom plukov a práporov. Použiť ho predovšetkým na ničenie nepriateľských protitankových prostriedkov a jeho prepravnej techniky.

Prostriedky PVO zasadiť centralizovane predovšetkým na možných náletových smeroch nepriateľa. Hlavnú pozornosť nevenovať ani tak obrane vlastných jednotiek, ako brániť nepriateľskému letectvu podporovať boj vzdušného výsadku a nedovoľiť mu zásobovať ho materiálne. Je preto výhodné prostriedky PVO začleniť do tých síl, ktoré blokujú vzdušný výsadok na zemi.

Ženíjné sily a prostriedky decentralizovať, prideliť ich vševojskovým jednotkám. Ich hlavná úloha bude spočívať vo vyhľadávaní minových polí a vytváraní priechodov v nich, ako i vo vyhľadávaní a ničení nepriateľských jadrových mín.

Tylovými útvarmi a jednotkami ešte pred začatím boja predsunúť zásoby munície, PHM a materiálu do práporov a rôt, aby mohli viesť boj samostatne na dlhšiu dobu. Posilniť ich zdravotníckymi silami a prostriedkami. Tyla zväzku a útvarov člení minimálne na dva sledy, aby boli vytvorené pohyblivé zásoby materiálu na rozhodujúcich smeroch činnosti vojsk.

Osobitnú pozornosť zo strany veliteľov a štábov treba venovať vzhľadom na charakter činnosti výsadkom, **ochrane** orgánov poriadkovej a regulačnej služby, presunom menších skupín, zabezpečeniu činnosti spojovacích prostriedkov rozmiestnených mimo zostavy vojsk, obrane a ochrane tylových jednotiek a miest velenia, ktorú riešiť priradením vševojskových jednotiek o sile čaty až roty.

Riadenie boja pri ničení nepriateľských vzdušných výsadkov na veľkej ploche kladie vysoké nároky na **velenie vojskám** a **zabezpečenie spojenia**. Priebeh VŠC nám potvrdil, že velenie vojskám treba organizovať z VS, ktoré rozvinúť na rozhodujúcom smere ničenia výsadku a z PVS, ktoré rozvinúť na druhom smere. TVS rozmiestniť na smere postupu VS. Podľa potreby, ako napr. na smere, kde sa pozemné vojská nepriateľa môžu spojiť so vzdušným výsadkom vytvoriť PoVS. Na stupni zväzku, vzhľadom na charakter, spôsob vedenia bojovej činnosti nepriateľským výsadkom a terén, nemusí byť vždy potrebné upresňovať úlohu v teréne. Je to dané tým, že vlastné vojská budú pôsobiť menšími jednotkami, na širokom fronte a na samostatných smeroch. Veľkú pozornosť bude treba venovať organizácii súčinnosti s dôrazom na zabezpečenie vzájomného rozpoznavania vlastných vojsk a rýchle zisťovanie situácie na bojisku.

Možnosti pravdepodobného nepriateľa použiť v súčasných operáciách vzdušné výsadky na začiatku ozbrojeného konfliktu a do značnej hĺbky zostavy protivníka vyžadujú hľadať reálny prístup k riešeniu ich včasného ničenia a zabezpečenia úspešného rozvíjania vlastných operácií.

V článku som sa preto pokúsil zovšeobecniť niektoré otázky ničenia výsadkov nepriateľa v hĺbke vlastnej zostavy vševojskovými útvarmi a zväzkami, na základe VŠC v teréne so spojovacími prostriedkami.